

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2014. október 13.

KÖNNYŰIPARI ALAPISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Fontos tudnivalók

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

 Teszt jellegű kérdéssor

1. Soroljon fel három, a barokk korszakban viselt férfi ruhadarabot!
(A helyes válaszokat írja a kipontozott helyre!) 3 pont

bő ujjú, csipkével díszített ing; rhingrave nadrág; culotte; strucctollas filckalap

A megadottól eltérő, más helyes megoldás is elfogadható. Minden helyes megoldásért egy pont adható. Maximális pontszám: 3 pont.

2. Melyik korszakhoz melyik fogalom tartozik?
(A korszakok és a hozzájuk tartozó fogalmak nevét írja a példa alapján a táblázat megfelelő oszlopaiba!) 6 pont

Korszak	Ruhadarab
<i>Őskor</i>	<i>Állati bőrből készült ágyékkötő</i>
Ókori görög	Khiton
Gótika	Mi-parti
Reneszánsz	Bő térdnadrág
Direktórium	Könnyű, vékony muszlinból készült kivágott ruhák vékony talpú cipőkkel
Biedermeier	Bárkakalap
1920-as évek	Charleston ruhák

Mi-parti; Reneszánsz; Khiton; Bő térdnadrág; Ókori görög; Charleston ruhák; Bárka- kalap; Gótika; Könnyű, vékony muszlinból készült kivágott ruhák vékony talpú cipőkkel; Biedermeier; 1920-as évek; Direktórium

Minden helyes megoldáspárért 1 pont adható.

3. Az alábbi fogalmak közül válasszon ki négyet, amely a reneszánsz korszak viseletét jellemzi! (A kiválasztott fogalmakat írja a kipontozott helyre!) 4 pont

- fehér vászonból és csipkéből készült malomkerék gallér
- testszínű műselyem harisnya
- szalagokkal, kapsokkal rögzített, cserélhető, bő ruhaujjak
- téglalap alakú gyapjúkendő
- lapos, hasítékokkal ékesített ökörszáj cipő
- acélabroncsos krinolin
- tweedzakó
- magasan záródó, elöl kitömött („libahas”) zeke

A kiválasztott fogalmak:

magasan záródó, elöl kitömött („libahas”) zeke
fehér vászonból és csipkéből készült malomkerék gallér
szalagokkal, kapsokkal rögzített, cserélhető, bő ruhaujjak
lapos, hasítékokkal ékesített ökörszáj cipő

-
4. Melyik viselettörténeti korszakot jellemzi a következő leírás? 1 pont

A nők és a férfiak öltözéke hasonló, ékszergallért, kalaszíriszt hordtak. A férfiöltözet fő eleme a csípőkötény.

A helyes válasz: **ókori egyiptomi**

5. Melyik viselettörténeti korszakot jellemzik az alábbi divattörténeti kifejezések? (Írja a kipontozott helyre a helyes választ!) 1 pont

Párnázott állógallér- magas nyakú, elől gombos zeke- prémmel szegélyezett, hosszú, uszályos szoknya-tölcséres ujjak- hennin- houppelande

- Ókori krétai viselet
- Ókori római viselet
- Gótikus viselet
- Barokk viselet
- Biedermeier viselet

A helyes megoldás: **Gótikus viselet**

6. Melyik korszakhoz kötődik az **A**, **X** és **Y** vonal megjelenése? (Írja a kipontozott helyre a helyes választ!) 1 pont

- Hatvanas évek
- Ötvenes évek
- Harmincas évek
- Szecesszió

A helyes válasz: **Ötvenes évek**

7. Melyik korszak melyik ruhadarabját jellemzi a következő leírás? 2 pont

A szoknya sziluettjét fűzfavesszőből, halcsontból, később fémből készített ovális, kósárszerű abroncs szélesítette.

A helyes válasz: **rokokó, panier**

8. A felsorolt fogalmak közül melyik nem illeszkedik a többihez? 1 pont

- kalaszírisz
- khiton
- ékszergallér
- ágyékkötő
- bisszosz
- klaft

A helyes válasz: **khiton**

9. Jelölje meg a különböző viselettörténeti korszakokhoz kapcsolódó ruhadarabok helyes sorrendjét a korszakok alapján!
(Írja a korszakok elé a helyes sorrendnek megfelelő számokat!) 6 pont

SORSZÁM	RUHADARABOK
5.	mini szoknya
3.	culotte
2.	tóga
4.	humanista köpeny
6.	csípőnadrág
1.	exomisz

10. Válogassa ki az alábbi szakkifejezések közül azokat, amelyek a szövéshez tartoznak!
(A megfelelő válaszokat aláhúzással jelölje!) 3 pont

Kanalas tű

Szádníválás

Bordabeütés

Vetélő

Egrenálás

Szárnyas orsó

Nyüst

Lamella

Nyújtó hengerpárok

Lánchenger

Két helyes válasz ér egy pontot.

11. Hogyan készül a bourette fonal? 2 pont
(A helyes válasz sorszámát írja a kipontozott helyre!)

- Különböző színű elemi szálak keverékéből fonják.
- A selyemfonás rövid hulladékait kártolt fonási eljáráshoz hasonló módon durva, egyenetlen fonallá sodorják.
- Gerebenezés után visszamaradt lenkócból fonják.
- A hernyószerű felületet fonással, szövással vagy lánchurkolással állítják elő.

Megoldás:.....**2**.....

12. Határozza meg, hogy az alábbi állítások közül melyik igaz (I), vagy hamis (H)!
(A megfelelő betűt írja az állítások elé!) 4 pont

H	A cérnák csak elemi szálakból állhatnak.
H	Kötött kelmék csak egy fonalból készülhetnek.
H	A vetülékfonalak a szövet szövött szélével párhuzamosak.
I	A szöveteket lánc- és vetülékfonalak alkotják.

13. Szakszerűen egészítse ki a következő leírást! 4 pont
Használja a következő kifejezéseket: vágott, szakítóerővel, poliészter, nyúlékonyságukra

A szintetikus varrocérnák alapanyaga lehet **poliészter**, poliamid, poliakrilnitril. Készülhet **vágott** vagy folytonos szálból. Általában a folytonos szálból feldolgozott varrocérnák nagyobb **szakítóerővel** jellemezhetők. Feldolgozásuknál két dologra kell figyelemmel lenni: hőérzékenységre és nagyobb **nyúlékonyságukra**.

14. Nevezze meg az alábbi szálképző eljárást! 2 pont

Olyan polimer oldatok esetében alkalmazzák, amelyek oldószere a szálképzés utáni forró levegő hatására elpárolog, és ezáltal a szál megszilárdul (pl. cellulózacetát).

Megoldás: Száraz szálképzés oldatból.

15. Határozza meg, hogy milyen kötéssel készült szövetre vonatkoznak az alábbi tulajdonságok! 2 pont

A szövetek kemény fogásúak, kissé merevek. Rugalmasságuk kicsi, tehát gyűrődnek, a nyersanyag eredeti rugalmassága is nehezen érvényesül. Feldolgozáskor nem nyúlnak, nehezen alakíthatók, vasalhatók. Mivel a legszorosabb kötés, a varratsérülés szempontjából a legérzékenyebb. A szorosan megfogott elemi szálak a fonalban nem tudnak a tú elöl kellő mértékben kitérni, ezért könnyen elszakadhatnak. Minél vékonyabb és hosszabb elemi szálú fonalból készülnek a szövetek, és minél sűrűbbek, annál nagyobb a tú okozta sérülés. A szövetet alkotó fonalak sodratszámának növelése még növeli a sérülésveszélyt. A varrásszélességek meghatározásánál kedvező az a tulajdonsága, hogy a szoros szerkezet miatt kicsi a fonalkihullási, foszlási veszély.

Megoldás: Vászonkötés

16. Kösse össze az összetartozókat! 4 pont

Féltrikó kötés **A szemek váltakozva jobbra, illetve balra dőlnek**

Bordás kötés **Szemoszlop irányban bordázott**

Bal-bal kötés **Nyúlása szemoszlop irányban nagyobb**

Sima egyszínoldalas kötés **Szín- és fonákoldala eltérő**

17. Határozza meg, hogy a bőrfeldolgozásnál az állat testrészei milyen minőségi csoportokba tartoznak! 4 pont

(A válaszokat írja a kipontozott helyre!)

hasszél – **gyengébb minőségű**

nyakrész – **közepes minőségű**

hátdarab (krupon) – **a legjobb minőségű**

pofa, láb – **a leggyengébb minőségű**

FELADATOK

1. Ismertesse a biedermeier férfiviseletet! 9 pont

Az európai férfidivatot a biedermeier korszakában **a londoni viselet befolyásolta**. Újdonságnak számított a **derékban szabott és húzott, térdig érő szalonkabát**. Társasági vagy előkelő utcai viseletként hordták a **frakkot**, amelynek **szárnyait elől lekerekítették vagy sarkosra alakították**. A frakk és a szalonkabát is **sötét vagy színes gyapjúszővetből készült, mellrészüket kanavásszal, vállukat vattázott válltöméssel tömték ki**. A derékban **ráncolt pantallókhöz világosabb, egyszínű alapanyagokat** használtak. A lábfejet részben befedő nadrágszárakat **talpalóval** látták el. A férfi biedermeier viselet legdíszesebb ruhadarabja a **színesen mintázott szűk mellény** volt. Az öltözetben a **fehér ingből a magas, arc-középig érő, keményített hegyes gallér (vatermörder)** és a **mandzsetta** látszott ki. A művészi megkötött **nyakkendők** mellett divatba jöttek a **nyaksálak** is. 1828-tól a **cilinder** vált legkedveltebb fejfedővé. Hajviseletükre a **hullámosított haj** és **oldalszakáll** (barkó) volt jellemző. Megjelenésükhöz elengedhetetlen kellék a **kesztyű, sétapálca** vagy **esernyő**.

(A kiemelt szövegrészek figyelembevételével összesen 9 pont adható.)

2. Ismertesse a román kori női viseletet!

9 pont

A román korban az egyszerű nép viseletét **ruharendeletekkel szabályozták, sötét színű, durvább anyagokból** készült ruhadarabokat hordhattak, **díszítést, ékszert nem** alkalmazhattak. Az **udvari öltözetek** azonban **élénkebb színű bársonyból, finom lenből** vagy **selyemből** készültek. A **ruhák szabása a tunikáéhoz hasonlított, hosszú ujjú volt, földig ért, hímzett szegélyekkel díszítették, övvel viselték.** A XII. századra a női ruha felső része szűk lett, **cotte**-nak nevezték el. A **szoknyarészt gyakran uszályal látták el.** A cotte fölött egy öv nélküli, **ujjatlan felső köntöst (surcot)** hordtak. **Díszcsatok, ékszerek egészítették ki az udvari öltözeteket.** A férjes asszonyok fedetlen fővel nem mutatkozhattak.

(A kiemelt szövegrészek figyelembevételével összesen 9 pont adható.)

3. Ismertesse az ókori római női viseletet!

7 pont

Az ókori római női viselet legjellegzetesebb ruhadarabja az **ingszerű alsóruha, a tunika.** A tunikát **mell alatt kötötték meg,** a vállakon **díszcsattal** látták el. A tunikát kezdetben **gyapjúból, később lenből és pamutból** készítették. A tunika fölött gyakran **stólát** viseltek, amelyet **gyöngyökkel, rojtokkal, hímzésekkel** díszítettek. Hűvös időben a **kör** vagy **rombusz alakú, gyapjúból** vagy **finom bőrből** készült **köpenyt,** a **paenulát** öltötték magukra. Kedvelték az **ékszereket, a lábbelik társadalmi rangot** fejeztek ki.

(A kiemelt szövegrészek figyelembevételével összesen 7 pont adható.)

4. Mi a célja és hogyan történik a láncfonalak beszerelése a szövőgép szerszámaiba?

9 pont

A **lamella fonalőr,** minden láncfonalat befűznek egy lamellába, amely **fonalszakadás-kor leesik, és a szövőgépet elektromos vagy mechanikus kapcsolat útján leállítja, ezzel lehet megakadályozni a szövethiba keletkezését.** Valamint a láncfonalak rendezett vezetéséről is gondoskodnak.

A **nyüstök a láncfonalakat emelik, illetve süllyeszti.** A nyüstkeretekbe annyi láncfonalat fűznek be, amennyi a szövéshez szükséges. A **láncfonalakat egymás utáni sorrendben a szövet kötésének szabályai szerint horgos tűvel fűzik a nyüstszemekbe, gyakran a lamellabefűzéssel együtt.**

A **borda feladata a láncfonalak rendezett vezetése, a vetülékfonalak beszorítása a kész szövet széléhez.** A láncfonalakat a bordába **bordázókéssel húzzák be.** A **több ezer láncfonal befűzése hosszadalmas művelet, emiatt a szövőgép nem állhat, ezért a befűzést előre egy külön helyiségben végzik el.**

Lamella, nyüst, borda 3-3 pont.

5. Ismertesse az egrenálás műveletét! 6 pont

A **gyapot elsődleges megmunkálásához** tartozik az egrenálás, vagyis a magtalanítás művelete. A **szálakat a magokról le kell választani úgy, hogy a szálak minél kisebb sérülést szenvedjenek.** Leválasztás után 15 – 50 mm hosszúságú gyapotszálakat kapunk. A magtalanítás **hengeres vagy fűrészfogas egrenáló géppel** történik. A **hengeres egrenáló géppel vágással** történik a leválasztás, így kisebb a szálsérülés, a **fűrészfogas egrenáló géppel tépéssel** történik a leválasztás, így nagyobb a szálsérülés. **A hosszú szálú gyapotot hengeres, míg a közepes és durvább gyapotot a fűrészfogas géppel tisztítják meg.**

(A kiemelt szövegrészek figyelembevételével összesen 6 pont adható.)

6. Magyarázza meg, hogyan alakíthatók a szálanyagok! 5 pont

A szálanyagok a rájuk ható külső fizikai, illetve kémiai hatások következtében **alakváltozásra képesek.** Ezek az alakváltozások vagy **rövid időtartamúak, vagy véglegesek** lehetnek. **Az anyagokat akkor nevezük alakíthatónak, ha a külső hatásokra bekövetkezett alakváltozás megmarad.** A természetes szálanyagok kevésbé alakíthatók, csak hő és nedvesség együttes hatására következnek be a változások. Ezeket a szálakat **hidrotermoplasztikusnak** nevezük (pl. gyapjú) Alakjukat a következő nedves hőkezelésig tartják meg.

A **szintetikus szálak hő hatására alakíthatók,** megolvadnak, majd az új formának megfelelően lehűlve megszilárdulnak. **Az így létrehozott formát megtartják.** Ezeket a szintetikus szálakat **termoplasztikus** szálaknak nevezük.

(A kiemelt szövegrészek figyelembevételével összesen 5 pont adható.)

7. Ismertesse a sertésbőr jellemzőit és felhasználási területeit a bőrparban! 5 pont

A **sertésbőr jó kopásállóságú, szívós bőrfajta, az erősebb sörték és mirigynyílások nagy száma következtében felszíne porózus, barkaképe markáns. Nappa változata kisebb mennyiségben készül, mert színoldalán a legkisebb sérülések is nyomot hagynak, velúr változata egyenletes teltségű, posztószerű fogású termék, magasabb zsírtartalma következtében a használatban könnyen kifényesedik; a mosóvelúr elnevezésének megfelelően vízben tisztítható, puha fogása a mosás után is megmarad.**

(Jellemzők 3 pont, felhasználási területei 2 pont.)